EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.1.10.
COM(2020) 4 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

A fókatermékek kereskedelméről szóló, az (EU) 2015/1775 rendelettel módosított 1007/2009/EK rendelet végrehajtásáról

1. Bevezetés

A fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás

A fókatermékek kereskedelméről szóló 1007/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet[1] (a továbbiakban: alaprendelet) tiltja a fókatermékek uniós piacon történő forgalomba hozatalát.

A kereskedelmi tilalom az Európai Unióban előállított fókatermékekre és a behozott fókatermékekre vonatkozik. Az (EU) 2015/1775 rendelet[2] a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) által az „Európai Közösségek – fókatermékek" ügyben hozott határozatok[3] eredményeinek átvezetése érdekében módosította az alaprendeletet. Ennek megfelelően az uniós fókatermék-szabályozás két kivételről rendelkezik a tilalom tekintetében:

1) Lehetővé teszi fókatermékek forgalomba hozatalát, amennyiben azok az inuit vagy más őslakos közösségek által folytatott vadászatból származnak, feltéve, hogy teljesülnek a módosított alaprendelet 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott egyedi feltételek.

   Ugyanezen módosított rendelet 3. cikkének (1a) bekezdése azt is előírja, hogy a fókaterméket az uniós piacon történő forgalomba hozatalakor olyan dokumentumnak kell kísérnie, amely igazolja, hogy a termék megfelel „az inuit vagy más őslakos közösségekre vonatkozó kivétel" igénybevétele feltételeinek. Az igazoló dokumentumot az (EU) 2015/1850 bizottsági végrehajtási rendelet[4] (a továbbiakban: végrehajtási rendelet) 3. cikke szerint az Európai Bizottság által e célból elismert szerveknek kell kiállítaniuk.

2) A fókatermékek behozatala abban az esetben is engedélyezett, ha az alkalmi jellegű, és kizárólag az utazók vagy családjuk személyes használatára szolgáló árukból áll (a módosított alaprendelet 3. cikkének (2) bekezdése).

A módosított 1007/2009/EK rendelet szerinti jelentéstételi kötelezettségek

A módosított alaprendelet 7. cikke rögzíti, hogy a tagállamok 2018. december 31-ig és azt követően négyévenként jelentést nyújtanak be a Bizottságnak, amelyben beszámolnak az említett rendelet végrehajtása érdekében tett intézkedésekről.

A Bizottság ezután jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a rendelet végrehajtásáról minden egyes beszámolási időszak végétől számított tizenkét hónapon belül. Az első jelentést tehát 2019. december 31-ig kell benyújtani.

Az említett tagállami jelentésekben és a bizottsági jelentésben értékelni kell a rendelet működését és eredményességét a benne foglalt cél megvalósítása szempontjából. A jelentésekben az inuit és egyéb őslakos közösségek társadalmi és gazdasági fejlődésére gyakorolt hatást is értékelni kell. A teljesség kedvéért a fókapopulációra gyakorolt hatásra is ki kell térni a jelentésekben.

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32009R1007
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015.262.01.0001.01.HUN
[3] http://trade.ec.europa.eu/wtodispute/show.cfm?id=475&code=2
[4] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32015R1850

2. Háttér

Az egyes fókakölykök éves leölésével kapcsolatos általános aggályokra reagálva az Európai Unió 1983-ban elfogadta a 83/129/EGK tanácsi irányelvet[5], hogy betiltsa két fókafaj, a grönlandi, illetve a hólyagos fóka kölykeiből (az úgynevezett fehérbundájúakból, illetve kékhátúakból) készült termékeknek az Európai Unióba történő behozatalát. Az irányelv eredetileg 1985. október 1-jéig volt hatályos. A 85/444/EGK irányelv[6] 1989. október 1-jéig meghosszabbította a 83/129/EGK irányelv időbeli hatályát. 1989-ben a Tanács a 89/370/EGK irányelvvel[7] határozatlan időre meghosszabbította az irányelv időbeli hatályát.

A fókákat az Európai Unión belül és kívül egyaránt vadásszák, és különféle termékeket, például Omega-3 kapszulákat és a feldolgozott fókabőrből és -szőrméből álló ruházati cikkeket állítanak elő belőlük. Tekintve ezeknek a különféle piacokon, köztük az uniós piacon kereskedelmi forgalomban értékesített termékeknek a jellegét, a fogyasztók számára nehéz vagy lehetetlen azokat a hasonló, nem fókából készült termékektől megkülönböztetni.

A polgárok és a fogyasztók aggodalmukat fejezték ki azzal kapcsolatosan, hogy olyan állatokból készült termékek lehetnek forgalomban, amelyeket szenvedést okozó módon öltek le és nyúztak meg. Válaszul több tagállam jogszabályokat fogadott el a fókatermékek kereskedelmének szabályozásáról, megtiltva e termékek behozatalát és előállítását, ugyanakkor más tagállamok nem korlátozták e termékek kereskedelmét.

A fókatermékek kereskedelmét, behozatalát, előállítását és forgalomba hozatalát szabályozó tagállami rendelkezések közötti eltérések kedvezőtlenül befolyásolták a belső piac működését, és akadályozták az ilyen termékek kereskedelmét. Az Európai Unió ezért a szubszidiaritás és az arányosság elvének figyelembevételével elfogadta az 1007/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet[8] (az alaprendeletet). Az alaprendelet bevezette a fókatermékek forgalomba hozatalának tilalmát.

Ugyanakkor az Európai Unió elismerte, hogy a fókavadászat az inuit és egyéb őslakos közösségek társadalmi és gazdasági berendezkedésének, élelmezésének, kultúrájának és identitásának olyan szerves részét alkotja, amely jelentős mértékben hozzájárul e közösségek létfenntartásához és fejlődéséhez, élelmet és jövedelmet nyújt a közösség életének és fenntartható megélhetésének támogatásához, valamint megőrzi és folytatja a közösség hagyományos életmódját. Az Európai Unió azt is tudomásul vette, hogy az inuit és egyéb őslakos közösségek által hagyományosan folytatott fókavadászat nem veti fel ugyanazon erkölcsi aggályokat a nyilvánosságban, mint az elsősorban kereskedelmi okokból folytatott fókavadászat. Ezenkívül széles körben elismert, hogy – az őslakos népek jogairól szóló, 2007. évi ENSZ-nyilatkozattal összhangban – az inuit és egyéb őslakos közösségek alapvető, gazdasági és társadalmi érdekei nem sérülhetnek.

Ezért az alaprendelet kivételként engedélyezte az inuit és egyéb őslakos közösségek által hagyományosan folytatott vadászatból származó fókatermékek forgalomba hozatalát, feltéve, hogy kellő figyelmet fordítanak az állatjólétre, és a lehető legnagyobb mértékben csökkentik az állatok szenvedését. A kivétel azokra a vadászatokra korlátozódik, amelyek hozzájárulnak e közösségek létfenntartásához.

[5] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:31983L0129
[6] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31985L0444
[7] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:31989L0370
[8] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32009R1007

Az alaprendelet kivételként lehetővé tette olyan fókatermékek forgalomba hozatalát is, amelyek esetében a vadászatot kizárólag a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás céljából folytatták.

Kanada és Norvégia 2010-ben a Kereskedelmi Világszervezet keretei között vitarendezési eljárást indított az alaprendelet és annak első végrehajtási rendelete (a 737/2010/EU rendelet) ügyében. A WTO 2013-ban megállapította, hogy bizonyos fókatermékeknek az inuit közösségekre és tengeri erőforrásokkal való gazdálkodásra vonatkozó kivételek révén az uniós piacra való beengedésével a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás hátrányosan befolyásolja a kanadai és a norvég termékek versenylehetőségeit a Grönlandról behozott és az Unión belüli hasonló termékekkel szemben. Akkoriban valóban csak Grönland kérelmezte hivatalosan igazoló szerv elismerését.

Annak érdekében, hogy szabályozását összhangba hozza a WTO határozataival, az Európai Unió elfogadta az (EU) 2015/1775 rendeletet, amelyben a tengeri erőforrás-gazdálkodásra vonatkozó kivétel megszüntetésével módosította a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozást.

A kivétel megszüntetése mindazonáltal nem sértette a tagállamok azon jogát, hogy továbbra is szabályozzák a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás céljából folytatott vadászatokat. Ugyanakkor megakadályozta, hogy a tagállamok megengedjék az ilyen vadászatokból származó termékek forgalomba hozatalát, kivéve, ha azok az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó, változatlanul hatályos kivétel hatálya alá tartoznak. A módosított rendelet emellett megerősítette az alaprendelet célkitűzésével való összhangot azzal, hogy kifejezetten felvett állatjóléti szempontokat a kivétel igénybevételeinek feltételei közé.

Az 1007/2009/EK rendelet 3. cikkének (3) bekezdése előírta, hogy a Bizottság bocsásson ki technikai útmutató jegyzéket[9], meghatározván a Kombinált Nómenklatúra azon kódjainak indikatív listáját, amelyek a fókatermékekre vonatkozhatnak, hogy ezzel megkönnyítse a jogérvényesítési intézkedések végrehajtását az illetékes tagállami hatóságok számára.

Az alaprendelet egységes végrehajtásának biztosítása érdekében a Bizottság elfogadta az (EU) 2015/1850 végrehajtási rendeletet, amely rögzíti az utazók vagy családjuk személyes használatára szolgáló fókatermékek behozatalára vonatkozó előírásokat. A rendelet felsorolja továbbá az inuit vagy egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel feltételeinek teljesülését igazoló dokumentumok kiállításáért felelős szervek elismerésének kritériumait. Emellett meghatározza a tagállamok illetékes hatóságainak szerepét az igazoló dokumentumok ellenőrzésében és az azokban foglalt adatok nyilvántartásában.

3. Az uniós tagállamok jelentései

A mostani értékelés céljából a tagállamoknak 2019. június 30-ig volt lehetőségük internetes kérdőív kitöltése útján benyújtani nemzeti jelentésüket a Bizottságnak. A 28 uniós tagállam számára a jelentéstételi időszak 2015. október 18-tól (az (EU) 2015/1775 rendelet alkalmazásának kezdőnapjától) 2018. december 31-ig tartott.

Négy ország (Franciaország, Görögország, Luxemburg és Málta) kivételével az összes uniós tagállam benyújtotta nemzeti jelentését. Ez a jelentés a kapott információkon alapul. Az

[9] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1560955112627&uri=CELEX:52010XC1229(04)

összes tagállamra tett utalás úgy értendő, hogy magában foglalja az összes tagállamot annak a négynek a kivételével, amely nem nyújtott be jelentést.

a) Illetékes hatóság

Az (EU) 2015/1850 bizottsági végrehajtási rendelet 6. cikke szerint mindegyik tagállam kijelöl egy vagy több illetékes hatóságot arra a feladatra, hogy a vámhatóságok kérésére ellenőrizze a behozott fókatermékekhez tartozó igazoló dokumentumok hitelességét, ellenőrizze az igazoló dokumentumoknak az adott tagállamban létrehozott és tevékenykedő elismert szervek általi kiállítását, valamint megőrizze az adott tagállamban folytatott fókavadászatból származó fókatermékekhez kiadott igazoló dokumentumok egy másolatát. A tagállamok értesítik a Bizottságot a kijelölt illetékes hatóságokról, a Bizottság pedig saját honlapján[10] elérhetővé teszi a kijelölt illetékes hatóságok jegyzékét[11]. A tagállamoknak szükség esetén naprakésszé kell tenniük a közzétett jegyzékben szereplő adataikat.

A tagállamok nemzeti jogszabályaikban hivatalosan kijelölik az illetékes hatóságot, és meghatározzák a feladatait: vizsgálat, az elismert szervek által kiállított igazoló dokumentumok ellenőrzése, együttműködés más közigazgatási szervekkel (például a pénzügy- vagy a földművelésügyi minisztériummal) és a vámhatóságokkal, ezen belül iránymutatás nyújtása a határellenőrzéshez. Portugáliában a veszélyeztetett vadon élő fajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény (CITES) irányító hatósága által kiállított engedélyek vonatkoznak a fókatermékek behozatalára.

A kérdőívhez fűzött megjegyzésében Dánia megkérdőjelezte, hogy szükség van-e az (EU) 2015/1850 végrehajtási rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontjára, valamint a mellékletében szereplő igazoló dokumentum negyedik példányára, mivel értelmezése szerint a tagállamok nem jelölhetnek ki elismert szerveket. A Bizottság válaszában előadta, hogy bizonyos tagállamokban élnek olyan népek, amelyek az „inuit és egyéb őslakos közösségek” fogalma alá tartoznak, következésképpen vadászhatnak fókákra a létfenntartásuk és a fókatermékek uniós piacon való forgalomba hozatala érdekében. Ezek a tagállamok kérelmezhetik valamely szervük hivatalos elismerését igazoló dokumentumok kiállítása céljából. Erre az esetre vonatkozik a 6. cikk (1) bekezdésének b) és c) pontja, valamint az igazoló dokumentum negyedik példánya, amelyet az illetékes hatóságnak kell benyújtani a 6. cikk (1) bekezdése c) pontjának megfelelően.

b) Az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel

A tagállamok közül csak Dánia számolt be arról, hogy piacán fókatermékeket hoztak forgalomba a módosított alaprendelet 3. cikkének (1) bekezdésében az inuit vagy egyéb őslakos közösségekre vonatkozóan rögzített kivétel feltételei alapján. A dán vámhatóság a beszámolási időszakban 2 626 128 dán korona összértékben és 10 502 kg össztömegben vett nyilvántartásba Grönlandról behozott fókatermékeket.

Egyik tagállamhoz sem fordultak vámhatóságok vagy egyéb végrehajtó szervek azzal, hogy hozzon intézkedéseket igazoló dokumentum hitelességét vagy helytállóságát illetően felmerülő kétség esetén, vagy adjon további útmutatást. Egyik tagállamnak sem kellett elutasítania az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel hatálya alá tartozó fókatermékek forgalomba hozatalát a piacán. Csak Portugália igényelte – egy alkalommal –

[10] https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/seals/seal_hunting.htm
[11] https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/seals/pdf/comp_authorities.pdf

egy igazoló dokumentumnak az ország hivatalos nyelvére való lefordítását a végrehajtási rendelet 4. cikke alapján. Horvátországban a nemzeti jogszabály előírja, hogy az igazoló dokumentumokat le kell fordítani az ország hivatalos nyelvére.

c) Az utazók vagy családjuk személyes használatára szolgáló termékek

Négy tagállam (Csehország, Németország, Lengyelország és Spanyolország) számolt be olyan esetekről, amikor a vámhatóságok a módosított alaprendelet 3. cikkének (2) bekezdésében foglaltak szerint az utazók vagy családjuk személyes használatára szolgáló fókatermékek behozatalával kapcsolatos problémáról értesítették az illetékes hatóságot.

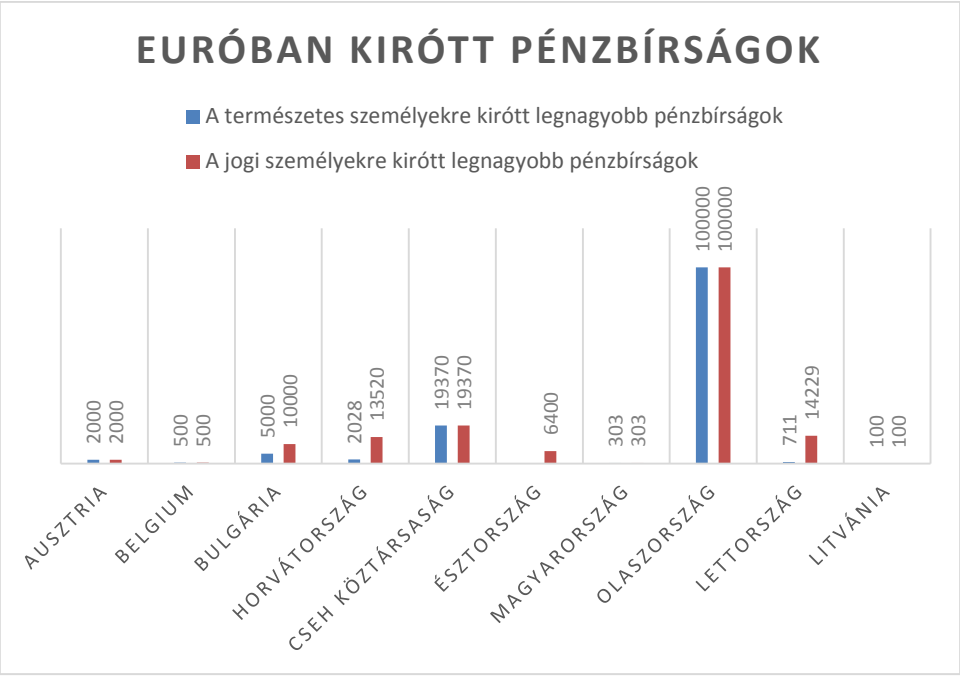
d) Forgalomba hozatal egyéb jogalapon

Fókatermékek a fent említett két kivételen kívüli jogalapon nem hozhatók forgalomba az uniós piacon. Csak Észtországot és Portugáliát értesítették olyan kérelemről, amely fókatermékeknek az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivételtől és az utazók és családjuk személyes használatától eltérő okból történő forgalomba hozatalára irányult. Észtországba cserzett fókabőröket (2016-ban 1 700, 2017-ben 1 988, 2018-ban pedig 2 418 darabot) hoztak be aktív feldolgozás céljából egy cipőgyártó számára, amely aztán újra exportálja az összes feldolgozott árut. Portugália elutasított egy, a fókatermékek kereskedelmi célú behozatalára vonatkozó kérelmet.

e) Szankciók

Az alaprendelet 6. cikke értelmében a tagállamoknak szabályokat kell megállapítaniuk a rendelet rendelkezéseinek megsértése esetén alkalmazandó hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókról, és gondoskodniuk kell e szabályok végrehajtásáról.

Finnország kivételével az összes tagállam rendelkezik az alaprendelet megsértése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokkal. Finnországban jelenleg dolgoznak a vonatkozó jogszabályok módosításán ilyen szabályok beillesztése céljából. A szankciók a pénzbírságtól az áruk elkobzásán és megsemmisítésén át (Finnország kivételével az összes tagállamban) a szabadságvesztésig (csak néhány tagállamban) terjednek. A pénzbírság összege rendszerint eltérő attól függően, hogy a bűncselekményt természetes vagy jogi személy követi-e el. Az alábbi ábra szemlélteti azt, mekkora a pénzbírságok (euróban kifejezett) legnagyobb összege azokban a tagállamokban, amelyek nemzeti jelentésükben közölték ezt az adatot. Az ábra nem kimerítő jellegű, mindazonáltal nincsenek jelentős különbségek az egyes tagállamok által kirótt pénzbírságok között.

A jelentést benyújtó tagállamok közül egyik sem rótt ki ilyen szankciókat a beszámolási időszakban, és a vámhatóságok sem koboztak el fókatermékeket a rendelet megsértése miatt ezekben a tagállamokban.

f) Adatkezelés

Csak Finnország, Hollandia, Horvátország, Portugália és Spanyolország használ a végrehajtási rendelet 7. cikke szerinti elektronikus rendszert az igazoló dokumentumokban szereplő adatok egymás közötti cseréjére és nyilvántartására. Egyik tagállamnak sem volt jelentenivalója az igazoló dokumentumok feldolgozása során a személyes adatoknak biztosított védelmet illetően, amellyel a végrehajtási rendelet 8. cikke foglalkozik.

g) Tájékoztatás QR-kódos címkével

A módosított rendelet 3. cikkének (4) bekezdésében említett elismert szervek az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel megfelelő működésének biztosítása és a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozásról nyújtott tájékoztatás javítása érdekében QR-kódos címkével láthatják el az általuk tanúsított fókatermékeket. Ez a QR-kód a fókatermékekre vonatkozó szabályozásról lényeges tudnivalókkal szolgáló EUROPA weboldalra[12] mutató hivatkozást tartalmaz.

Mindössze kilenc tagállamnak (Dánia, Észtország, Finnország, Írország, Lengyelország, Lettország, Olaszország, Portugália és Szlovénia) volt tudomása erről a QR-kódról, és egyik tagállamhoz sem fordultak vámhatóságok vagy egyéb végrehajtó szervek abból a célból, hogy e QR-kóddal kapcsolatosan tanácsot kérjenek.

h) Fókavadászat

A beszámolási időszak során Dánia, Észtország, Finnország és Svédország területén folyt fókavadászat.

E négy tagállam jelentésében röviden ismertette a vadászat célját, körülményeit, az alkalmazott leölési módszert, az állatjólét kellő figyelembevételének módját, valamint e vadászatnak a fókapopulációra, az ökoszisztémákra és az emberi tevékenységekre gyakorolt hatását. Az alábbiakban a négy nemzeti jelentésben megfogalmazott álláspontokat mutatjuk be.

Dániában nem lehet szabadon vadászni fókákra, de mentesség kérhető a halászeszközök 100 méter sugarú körzetében lévő fókák kilövésére, amennyiben annak célja a halászeszköz károsodásának elkerülése. Erre kizárólag a szaporodási és vedlési időszakokon kívül van lehetőség. 2018-tól mentességek vonatkoznak a fókák vízfolyásokban való kilövésére is, ami kedvező hatást gyakorol a veszélyeztetett halpopulációk ivadékállományára. Mentesség alapján történő kilövés kizárólag külön fegyvervizsga letétele után, dán vadászengedély birtokában és jóváhagyott kaliberű lőfegyverrel végezhető. Bornholmon a kúpos fókák egész éven át kilőhetők, mivel ebben a térségben nincs párzási helyük, a vadászoknak azonban külön fókavadászati útvonalat kell követniük. Dániában éves számlálással követik nyomon a fókapopulációkat. A beszámolási időszakban elejtett kis számú fóka (78 borjúfóka és 1 kúpos fóka) a jelek szerint semmilyen hatással nem volt a populáció méretére, általában véve a fókák viselkedésére, a tengeri ökoszisztémára és a fókamegfigyelési lehetőségekre.

Észtországban a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás biztosítása és az Észtország kisebb szigetein élő helyi közösségekhez tartozó vadászok és családok önfenntartása, valamint kultúrájuk és hagyományaik megőrzése érdekében lehet fókára vadászni. A fókavadászat a vadászati szabályok szerint szigorúan szabályozott, és az állatjólét

[12] https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/animal_welfare/seals/eu_seal_regime.htm

teljes mértékű figyelembevétele mellett zajlik. Kizárólag fegyvervizsga letétele után, vadászidényben (április 15-től december 31-ig), a kijelölt vadászterületeken folytatható. Külön előírások vonatkoznak a használt fegyver és lőszer típusára, és tilos motoros vízi járműről vadászni. Az éves vadászati kvóta a fókapopuláció 1 %-ára korlátozódik, a fókapopulációra és az ökoszisztémákra gyakorolt hatás pedig elenyésző. 2015-ben 10 fókát vadásztak le a vadászati kvóta alapján megengedett 53-ból. Ez a szám 2016-ban 42-ből 10, 2017-ben 45-ből 9, 2018-ban pedig 37-ből 19 volt. Egy régi hagyomány felélesztéseképpen 2015 óta ismét engedélyezett a kúpos fóka vadászata Észtországban, mivel populációja az évek során megnőtt. Észtország arról számolt be, hogy ez a kis léptékű vadászat szükséges a halászatnak okozott károk csökkentéséhez, azonban nem engedélyezett azokon a területeken, ahol a kúpos fóka védett állat.

Finnországban a fókavadászatot nemzeti és a vonatkozó uniós jogszabályok szabályozzák fenntartható vadászati kvóták, korlátozott idejű vadászidény, valamint a lőfegyverekre és lőszerekre vonatkozó egyedi műszaki jellemzők révén. A nagyobb és kisebb szigeteken egyaránt engedélyen alapuló fókavadászat folyik a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás céljából, egyúttal a kereskedelmi célú halászatot érintő károk megelőzése érdekében. Az elmúlt években csak a Balti-tenger északi részén volt lehetőség jégen folytatott vadászatra. Számos vadász különleges, korszerű lőfegyvert használ a fókavadászathoz, és mielőtt vadászhatna, a vadászati etikáról szóló tanfolyam elvégzését követően sikeres vizsgát kell tennie. A Finn Vadvédelmi Ügynökség évek óta tart a leölési módszer alkalmazásáról szóló képzéseket vadászoknak a part menti területeken. A Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Minisztérium feladata meghatározni a fenntarthatóan elejthető kúpos fókák és gyűrűsfókák maximális számát a Természeti Erőforrások Intézete által gyűjtött legjobb tudományos adatok alapján. Csekély méretű fókapopulációkban (például a Finn-öbölben élő gyűrűsfókák körében) a vadászat nem megengedett. Mivel csak néhány száz fókavadász van, a vadászat ugyanis költséges, a vadászatra alkalmas napok száma pedig korlátozott, ezért évente csak néhány száz fókát lőnek ki. A fókapopuláció becsült éves növekedése meghaladja az elejtett fókák számát. Finnországból és Svédországból származó bizonyítékok támasztják alá, hogy a fókák kieszik a halászeszközökből a halakat, amennyiben ezek az eszközök nem fókabiztosak. Valójában csak a csapdák, varsák (karikákkal nyitva tartott, hosszú, zsák alakú halászhálók) és a hasonló eszközök tehetők részben fókabiztossá a gazdaságos kereskedelmi halászat fenntartása mellett. A vizsgálatok szerint a fókák hatalmas mennyiségű halhoz jutnak a halászeszközökből anélkül, hogy bármilyen bizonyítékot hagynának maguk után, emiatt a fókák halpopulációkra gyakorolt hatása nehezen számszerűsíthető. A fókák naponta 3–5 kilogramm halat esznek, ami uniós vagy nemzeti jogszabályokkal védett halfajokat vagy populációkat veszélyeztet. A kopoltyúhálóval folytatott szabadidős és kereskedelmi célú halászat az elmúlt évtizedekben 30–40 %-kal csökkent a külső szigetcsoportban, bizonyos helyeken pedig teljesen megszűnt a fókákkal táplálkozó ragadozók miatt. A fókavadászat főként a külső szigetcsoport tengeri területein folyik, ahol elhanyagolható mértékben érint más emberi tevékenységeket. Finnország jelentésében kiemeli, hogy a fókatermékek kereskedelmének tilalma csökkenti a fókákra épülő fenntartható tevékenységek, például a turizmus fejlesztésének lehetőségeit. A halászeszközök közelében folytatott vadászat csak időlegesen fejt ki kedvező hatást, mivel napokon, sőt, órákon belül új fókák jelennek meg. A fókavadászat általában véve nem tekinthető az egyetlen megoldásnak a fókák által okozott problémák csökkentésére.

Svédországban a védelmi célú vadászat megengedett és a Svéd Környezetvédelmi Ügynökség által szigorúan szabályozott azokon a területeken, ahol a növekvő fókapopuláció súlyos károkat okoz a halászeszközben és felfalja a kifogott halakat. A vadászati kvótára és a

használandó lőszerekre szintén szigorú szabályozás vonatkozik. A Svéd Környezetvédelmi Ügynökség által hozott határozatok utalnak arra, hogy a leölési módszernek azonnali halált kell okoznia, kerülve a szükségtelen szenvedést, a fókák hajóból történő vadászatához pedig a vadásznak előzetesen tanfolyamot kell elvégeznie az egyik svédországi vagy finnországi Vadászszövetségnél, a hajónak pedig álló helyzetben kell lennie. A svéd vadászati törvény szintén úgy rendelkezik, hogy a vadászat nem okozhat szükségtelen szenvedést. Jelenleg kutatások zajlanak Svédországban a fókabiztos halászfelszerelések kifejlesztése érdekében. A halászati ágazat védelme érdekében folytatott vadászat – a kizárólagosan engedélyezett vadászati forma – keretében elejtett fókák száma a fókapopuláció nagyon csekély hányadát teszi ki. Svédország ezért arról számolt be, hogy a fókapopulációra és az ökoszisztémákra gyakorolt hatás minimális.

i) Átfogó értékelés

A tagállamok felkérést kaptak, hogy területükre vonatkozóan adjanak átfogó értékelést a rendeletről a következő három szempont alapján: működés (be tudja-e tölteni rendeltetését), eredményesség (képes-e meghozni a kívánt eredményt) és hatás (például megváltozik-e a fókatermékek piaca).

A tagállamok egy része (Belgium, Bulgária, Csehország, Írország, Litvánia, Olaszország és Szlovákia) jelezte, hogy területén nem folyik fókatermék-kereskedelem, ezért nem tudja értékelni a rendelet működését, eredményességét és hatását. Más tagállamok (Ciprus, Hollandia, Németország, Románia és Szlovénia) sem nyújtottak be értékelést, feltehetőleg ugyanezen okból.

Megint mások (Ausztria, Dánia, az Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Magyarország, Portugália, Spanyolország és Svédország) úgy vélik, hogy a rendelet a célnak megfelelő, és eddig nem tapasztaltak semmiyen problémát vele kapcsolatban. Vámhatóságaik eljárásokkal rendelkeznek a rendelet megfelelő végrehajtásához. Dánia, Észtország, Finnország, és Svédország megfogalmazott néhány konkrét észrevételt, amelyeket az alábbiakban ismertetünk.

Dánia leszögezte, hogy a fókavadászat nagy jelentőséggel bír Grönlandon, és a dán kormány szükségesnek tartja a grönlandi fókavadászat fenntartható, jogszerű foglalkozásként való elfogadtatását, valamint a Grönlandról többek között az Európai Unióba irányuló fókatermék-kivitel erősítését. Dánia és Grönland azt állította, hogy a behozatali tilalom a grönlandi fókabőrök uniós piacon való értékesítésének jelentős csökkenését eredményezte annak ellenére, hogy az inuit és egyéb közösségek által elejtett fókákból készült termékekre nem vonatkozik. Dánia azt szeretné, hogy az Európai Unió jobban tájékoztassa a közvéleményt Grönland (meghatározott feltételekhez kötött) fókabőrkiviteli jogáról.

Észtország véleménye szerint a tengeri erőforrás-gazdálkodás céljából elejtett fókákat teljes egészükben fel kell használni, és engedélyezni kell a helyi közösségek számára a fókából készül kézműves termékek kis léptékű értékesítését a vadászat költségeinek ellentételezése, valamint e közösségek kreativitásának és hagyományainak bemutatása érdekében. Észtország esetében a turizmust, a helyi közösségek fejlődését és a hagyományok megőrzését is befolyásolja bizonyos területeken, hogy jogilag még kis mennyiségű fókatermék sem értékesíthető.

Finnország szerint a rendelet hatása túlmutat annak rendeltetésén. A tilalom súlyosbította a part menti halászat jelenlegi rossz helyzetét, és jelentősen csökkentette a fókák mint vadászott

fajok értékét. A tilalom következtében az elejtett fókákat kizárólag a vadászok használhatják fel, emiatt kevésbé hajlandóak fókákra vadászni a halászeszközök közelében, így a fókák és a beletörődött halászok kénytelenek egymással együtt élni. A fókapopulációk folyamatosan gyarapodnak a Balti-tengeren, és a finn partok mentén végig megtalálhatók. Finnország arról számolt be, hogy a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás céljából végzett fókavadászat az állatjólét maradéktalan figyelembevétele és az elejtett állatok összes részének pazarlás nélküli felhasználása mellett nem vethet fel erkölcsi aggályokat. A fókák a szenzoros agyi funkciókat kiiktató módszerek alkalmazásával, elkerülhető szenvedés okozása nélkül, gyorsan leölhetők. Ha Finnország értékes erőforrásnak tekintené a fókákat, és ennek érdekében lehetővé tenné a fókatermékek jól körülhatárolt kereskedelmét, akkor fokozódna ezen erőforrások fenntartható felhasználása iránti felelősségvállalás és elkötelezettség. A fókatermékek kereskedelme sosem volt jelentős gazdasági forgalmat bonyolító, nagy méretű ágazat. A part menti területeken azonban a kereskedelem jövedelemforrássá válhat, és lehetőséget kínál a kulturális értékek ápolására. Egy 2018-ban végzett felmérés kimutatta, hogy a finn polgárok 50 %-a pozitívan viszonyul a fókatermékek kis léptékű kereskedelméhez. A balti-tengeri számadatok szerint a teljes kúposfóka-populáció 40 000–54 000 egyedből áll, az éves populációnövekedés pedig 2 300–3 000 fóka. A 2018. október 1. és 2019. július 31. közötti időszakban 254 kúpos fókát ejtettek el a Balti-tengeren. A gyűrűsfóka-populáció legalább 20 000 egyedből áll, és évente 1000 egyeddel gyarapodik. A kúpos fókák régebben csak a Balti-tenger északi részein éltek, de a növekvő populáció immár a Balti-tenger egész területén kezd elterjedni, és parazitákkal fertőzi meg a keleti tőkehalállományt, ami a tőkehalak fokozott pusztulásához vezet. Finnország esetében az Európai Uniónak komolyan mérlegelnie kell a fókatermékek kereskedelmét tiltó rendelet módosítását, hogy mérsékelje a tilalom halászatra és vadászati kultúrára gyakorolt számottevő kedvezőtlen társadalmi és gazdasági hatásait.

A svéd hatóságok és nem kormányzati szervezetek az alábbi észrevételeket fogalmazták meg a rendelet hatását illetően. A fókavadászat mindig is a svéd kultúra és történelem része volt, és lehetőséget kínált arra, hogy a part menti kisüzemi halászatok többletbevételhez jussanak a hús, a bőr, valamint a szerszámok, ékszerek és fegyverek készítéséhez felhasznált csontok értékesítéséből. A tilalom következtében kevesebben vadásznak fókára, ugyanakkor a növekvő fókapopuláció kezdi meghaladni a biztonságos biológiai szintet, emiatt pedig parazitafertőzések lépnek fel a halállományokban, versengésre kényszerülnek a halak, a halászeszközök pedig megsemmisülnek. A Svéd Környezetvédelmi Ügynökség által kiemelt egyik legfontosabb aggály, hogy a fókatermékekre vonatkozó hatályos szabályozás szerinti kereskedelmi tilalom megakadályozza a fókák erőforrásként való felhasználását, valamint a növekvő fókapopuláció által a fogásban és a felszerelésekben okozott súlyos károk eredményes kezelését. Svédország vállalta, hogy gondoskodik a kúpos fóka kedvező védettségi helyzetéről. A Svéd Tenger- és Vízgazdálkodási Ügynökség szerint a közvélemény ezért elfogadná a növekvő fókapopuláció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, ha a fókatermékek kereskedelmét a fent említett okokból ismét engedélyeznék. Svédország esetében erőforrásként kellene tekinteni a kúpos fókára, hogy a nemzeti jogszabályok alapján indokolható legyen a fókák által okozott károk halászoknak való megtérítése. A vadászturizmus és a fókatermék-értékesítés gazdasági értékét a fókák által okozott károk megtérítésének költségeihez viszonyítva kell elemezni. A Svéd Mezőgazdasági Hivatal irányadó elvnek tekinti, hogy a Svédországban természetesen előforduló összes fajt hosszú távon fenntartható módon, a védettségi helyzetükre gyakorolt negatív hatások nélkül kell kezelni. A fókatermékekre vonatkozó módosított uniós szabályozás jogellenessé tette a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás céljából elejtett fókák kereskedelmi célú felhasználását. Tehát jogszerűen vadásznak ugyan fókákra a Balti-tengeren, az elejtett állatok

azonban csak a vadász saját háztartásában használhatók fel, vagy hulladékként hulladéklerakókba kerülnek, ami sem környezetvédelmi, sem etikai szempontból nem tekinthető fenntarthatónak. Svédország szerint ezért engedélyezni kellene a fókatermékek kis léptékű kereskedelmét. A Nemzeti Kereskedelmi Tanács emlékeztetett arra, hogy Svédország a korábbi tárgyalások során kivételt kért a fókatermékekre vonatkozó kereskedelmi tilalom alól. A svéd halászati szövetségek rámutattak arra, hogy a fókák egyre nagyobb károkat okoznak a part menti kisüzemi halászati ágazat számára, és erőforrás-gazdálkodási okokból továbbra is vadászni fognak rájuk a Balti-tengeren. Helytelenítik, hogy ilyen értékes erőforrás kárba vész, a legtöbb elejtett állat ugyanis hulladéklerakóban végzi, ahol a vadászoknak ráadásul fizetniük kell az ártalmatlanításért. A Vadászszövetség szerint a fókavadászat a kulturális örökség része, és lehetséges megoldást kínál a halállományok biológiai sokféleségének megőrzésére. A jelenleg végzett, védelmi célú vadászatra szigorú szabályok vonatkoznak, a valódi probléma viszont az, hogy a jogszerűen elejtett fókák a kereskedelmi tilalom miatt nem használhatók fel és nem értékesíthetők.A védelmi célú vadászat jelentős, tudásra és felszerelésekre fordított beruházásokat igényel a svéd Vadászszövetség részéről, és néhány olyan szakértő szakterületévé válik, akinek a vadászat iránti érdeklődése csökken, miután hús és bőr iránti személyes szükségleteiket kielégítették.

4. Az elismert szervek jelentései

A módosított alaprendelet 3. cikke (1a) bekezdése szerint az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel alapján az uniós piacon forgalomba hozható fókatermékeket igazoló dokumentumnak kell kísérnie, amelyet az (EU) 2015/1850 bizottsági végrehajtási rendelet (a végrehajtási rendelet) 3. cikke szerint az Európai Bizottság által e célból elismert szervnek kell kiállítania.

Az Európai Bizottság eddig az alábbi három szervet ismerte el:

- a grönlandi Halászati, Vadászati és Mezőgazdasági Minisztérium[13];
- a nunavuti kormány (Kanada) Környezetvédelmi Minisztériuma[14];
- a kanadai Északnyugati területek kormányzata[15].

A mostani értékelés céljából az elismert szerveknek 2019. június 30-ig volt lehetőségük kitölteni az internetes kérdőívet. A beszámolási időszak Grönland és Nunavut esetében 2015. október 26-tól 2018. december 31-ig, a kanadai Északnyugati területek esetében pedig 2017. február 14-től 2018. december 31-ig tartott.

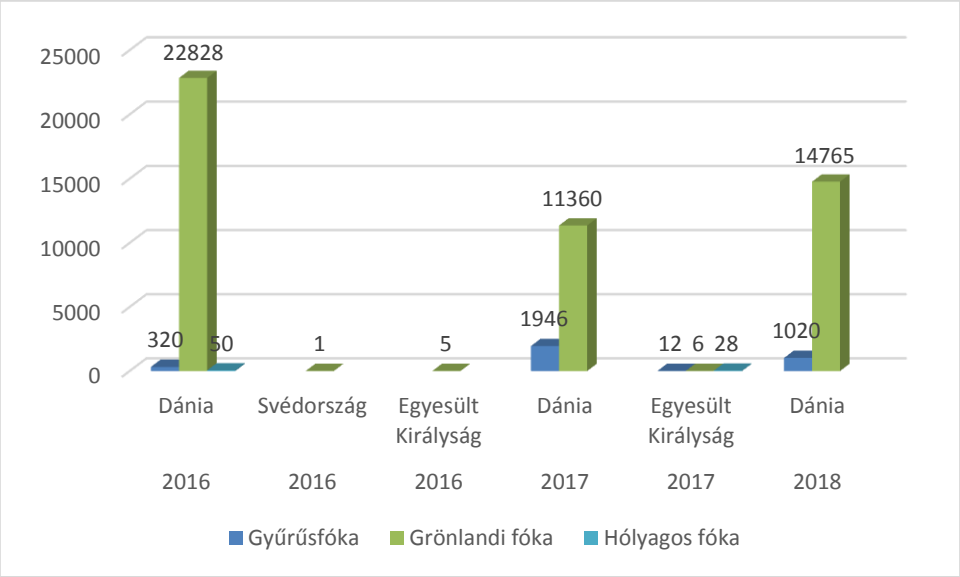
a) Igazoló dokumentumok

Grönland és Nunavut elismert szervei a beszámolási időszak során jelentős számú igazoló dokumentumot állítottak ki fókatermékeik mellé, hogy azok forgalomba hozhatók legyenek az uniós piacon. E fókatermékek között voltak kikészített vagy cserzett fókaprémek és fókabőrök, kereskedelmi célra cserzett fókaprémből készült termékek, valamint fókaprémből készült kiegészítők, például fejpántok, kalapok, papucsok, hajtűk és pénztárcák is.

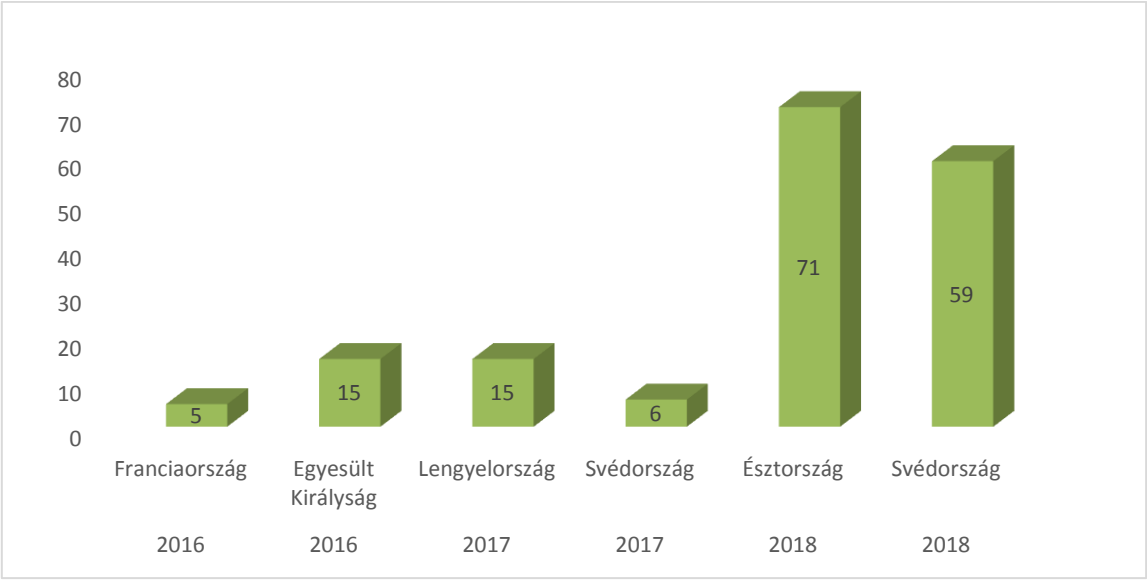
A grönlandi Halászati, Vadászati és Mezőgazdasági Minisztérium igazoló dokumentumokat állított ki gyűrűs-, grönlandi és hólyagos fókákból származó termékek mellé, amelyeket Dániában, az Egyesült Királyságban és a Svédországban hozta forgalomba az uniós piacon.

[13] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1571662742841&uri=CELEX:32015D1027(02)
[14] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1571662612122&uri=CELEX:32015D1027(01)
[15] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32017D0265

Az alábbi ábra az egyes fókafajokból származó fókatermékekből a beszámolási időszak három évében az említett három tagállamba behozott darabszámot mutatja.

A nunavuti kormány (Kanada) Környezetvédelmi Minisztériuma csak gyűrűsfókákból származó termékek mellé állított ki igazoló dokumentumokat, ezeket a termékeket aztán az Egyesült Királyságban, Franciaországban, Észtországban, Lengyelországban és Svédországban hozta forgalomba az uniós piacon. Az alábbi ábra a gyűrűsfókából készült termékekből a beszámolási időszak három évében az említett tagállamokba behozott darabszámot mutatja.

Az ábrán nem látható ugyan, de Észtország 2018-ban egy darab, grönlandi fókából készült terméket is behozott. Csak tájékoztatásképpen jegyezzük meg, mivel ez a jelentés Norvégiával nem foglalkozik, de a nunavuti kormány Környezetvédelmi Minisztériuma 377 darab, gyűrűsfókából készült és 23 darab, grönlandi fókából készült termék mellé állított ki igazoló dokumentumot 2018-ban a norvég piacon való forgalomba hozatal céljából.

A kanadai Északnyugati területek kormányzata kétéves beszámolási időszaka során nem állított ki igazoló dokumentumot, mivel a nyers fókaprém árverés útján történő értékesítése a

kanadai belföldi piacra korlátozódott, ahol nincs szükség a származás igazolására. Az elismert szerv szerint az uniós piac, illetve kereslet hiánya a fókatermékekre vonatkozó uniós tilalomnak tudható be.

A három elismert szerv az igazoló dokumentumokat illetően bizonyos problémákról számolt be.

A grönlandi elismert szerv azt jelezte, hogy aránytalanul hosszú időt vett igénybe a Great Greenland Furhouse, illetve a Kopenhagen Fur által az Egyesült Királyságba behozott, cserzett fókabőröket tartalmazó csomagok vámkezelése a határon. Ennek következtében egyes vásárlók már nem kívánnak többé fókabőrt vásárolni, mivel nem lehetnek biztosak abban, hogy gyorsan megkapják az árukat.

Nunavut elismert szerve több problémát is megjelölt az igazoló dokumentumokkal kapcsolatosan, és azt a kérdést fogalmazta meg az Európai Unió felé, hogy elfogadható lenne-e, ha:

- egyetlen tanúsítványt állítanának ki több prémre, mivel Nunavut elismert szerve jelenleg olyan rendszerben működik, ahol az egyes prémekre csak külön-külön állíthat ki tanúsítványt. Ennek a kérdésnek a rendezését követően Nunavut teljesen automatizálni kívánja a tanúsítványok kiállítását;

- tanúsítványt állítanának ki azoknak a nunavuti kézműveseknek, akik igazolják, hogy kizárólag az inuit közösségek által folytatott vadászatokból származó fókaprémeket használnak fel a munkájukhoz. Egy fókatermék akár több prémből is készülhet, egy prém pedig több fókatermék készítéséhez is felhasználható. Egyes kézművesek más elismert szervektől vásárolnak prémeket, amelyeket aztán nunavuti prémekkel együtt dolgoznak fel, és így állítanak elő késztermékeket. A nunavuti kormány vállalná, hogy nyomon követi ezeket az egyéneket, és a szabályszerűség érdekében előírja a nyomonkövethetőséget;

- ha nem lennének kötelesek megadni annak az uniós tagállamnak a nevét, ahol a terméket majd forgalomba hozzák. Bizonyos körülmények között előfordulhat, hogy a termék bekerül az Európai Unióba, kikerül onnan, majd ismét bekerül oda, más esetekben pedig előfordul, hogy egy adott tagállamban feldolgozzák, az elismert szerv előtt azonban nem ismert, hogy a késztermék hol kerül majd forgalomba. A jelenlegi formátumú tanúsítványon az elismert szervnek meg kell adnia a tagállam nevét, ehelyett azonban általánosságban az Unióba való bevitelt kellene használni;

- megvizsgálná az inuit közösségektől való származás bizonyításának papíralapú tanúsítványtól eltérő egyéb lehetőségeit, például a nunavuti kormány által nyomon követett és igazolt prémek bélyegzőlenyomattal való ellátását, vagy a QR-kódot tartalmazó címkét és a nunavuti kormány által használt szárazbélyegző lenyomatát, amelyet szinte lehetetlen utánozni.

A nunavuti elismert szerv azt is szeretné megtudni, mi a teendő, ha fókaprémből készült értékesítendő termékek és személyes használati cikkek egyaránt vannak egy egyénnél, amikor belép az Európai Unió területére.

Az Északnyugati területek elismert szerve számára az jelentette a fő problémát, hogy a jelenlegi rendszer csak egész (nyers vagy feldolgozott) fókaprémekre vonatkozó, kézzel írott

tanúsítványok ellenőrzésére alkalmas. Nem tud befogadni egy vagy több fókaprémből készült önálló termékeket, ezért a tanúsítványokat mindegyik árucikk esetében kézzel kell kiállítani. Az igazoló dokumentum bevezetéséhez módosításokra lesz szükség a rendszerükben, ami finanszírozást igényel. Az inuit, illetve inuvialuit közösségek által Nunavutban és az Északnyugati területeken elejtett összes fóka megfelelőnek tekintendő, a prémeket pedig automatikusan tanúsítani kell. A szabályszerűség biztosítására szolgáló mechanizmusokról megfelelő tájékoztatást nyújtottak az igazoló szerv által lefolytatott eljárás során. Rendelkezésre állnak szabálytalanságért kiszabható szankciók, de eddig még nem volt szükség az alkalmazásukra. Az Északnyugati területek elismert szerve helyteleníti, hogy az Európai Unió nem vállalt kötelezettséget arra, hogy pénzügyi és technikai támogatást nyújt a kivétel alkalmazhatóvá tétele érdekében, és sürgeti az Uniót, hogy nyújtson célzott projektfinanszírozást az oktatás és az ismeretterjesztés terén, lehetővé téve az inuit, illetve inuvialuit közösségek számára, hogy a fogyasztók és az uniós polgárok előtt képviseljék érdekeiket, ahogy azok a gazdasági tevékenységekben megnyilvánulnak.

Az elismert szervek arra is felkérést kaptak, hogy ismertessék, hogyan ellenőrizték a módosított alaprendelet 3. cikke (1) bekezdésének betartását, amely rendelkezés értelmében fókatermékeket forgalomba hozni kizárólag akkor lehet, ha a fókatermékek az inuit vagy egyéb őslakos közösségek által hagyományosan folytatott vadászatból származnak, és hozzájárulnak e közösségek létfenntartásához, az állatjólétre pedig kellő figyelem irányul.

Grönland esetében a Halászati, Vadászati és Mezőgazdasági Minisztérium az igazoló szervként való elismerése előtt közölt, változatlanul érvényes információkat ajánlotta a Bizottság figyelmébe.

Nunavut igazolta, hogy az inuit közösségek hagyományosan és történelmileg mindig is vadásztak fókákra Nunavutban, és az ott folytatott minden fókavadászat a létfenntartást szolgálja. Ezen a területen nem állítanak ki kereskedelmi engedélyt az inuit közösségeknek. A nunavuti vadvédelmi törvény előírja, hogy kíméletes bánásmódot kell tanúsítani a vadászott fókák felé, rendelkezéseit pedig vadőrök érvényesítik. A fókabőröket a prémkövető rendszerrel követik nyomon. A nunavuti kormány Környezetvédelmi Minisztériuma az összes tanúsítható fókaprém és az őslakos közösségekre vonatkozó kivételre jogosult termék tekintetében tanúsítványokat állítottak ki. Az inuit közösségek és a nunavuti kormány számára három fő elv irányadó a fókavadászatban: (1) fenntartható vadászat, amelynek során az erőforrásokat védik a túlvadászástól, és úgy kezelik, hogy megőrizzék a fókák helyét a bolygó ökoszisztémájában; (2) maradéktalan felhasználás, amely szerint a hús élelemiszerként, a prémek ruházkodásra, az olaj pedig Omega-3 zsírsavak gazdag forrásaként szolgálnak; és (3) kíméletes vadászat, amelynek keretében a fókákat tiszteletben kell tartani, csak a szükségletek kielégítése céljából szabad vadászni, valamint kíméletesen és gyorsan kell elejteni.

Az Északnyugati területek esetében kizárólag az Északnyugati területek kormányzata és az Inuvialuit Regionális Társaság jogosult az északi kultúrák, illetve közösségek képviseletére. Az ágazat és a benne rejlő lehetőségek vizsgálatát még el kell végezni.

Egyik elismert szerv sem tapasztalt szabálytalanságokat. Nunavutban az érintett kézművesek kis csoportja szigorúan betartja az uniós piacra jutásra vonatkozó szabályokat. Nunavut elismert szerve oktatási anyagokat terjesztett területén és a Nunavuton kívüli fontosabb csoportok körében, hogy egyértelmű tájékoztatást nyújtson a tanúsítási eljárásról és az elérhetőségekről.

A három elismert szervnél évente ellenőrzést végeznek. Grönlandon ez az ellenőrzés nem kizárólag a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozáshoz kapcsolódó tanúsítási eljárásra terjed ki. Nunavutban bizonyos problémák felmerülése esetén alaposabb ellenőrzés végezhető.

A három elismert szerv rendszeresen készít tevékenységi jelentést. Grönlandon évente készül ilyen jelentés. Nunavutban negyedéves tájékoztatót kell benyújtani a miniszterhez a fókaprémek felhasználásához kapcsolódó összes program, projekt, tevékenység és kezdeményezés állásáról. Az Északnyugati területeken rendszeres jelentést kell benyújtani a miniszterhez a prémiparhoz kapcsolódó kezdeményezésekről, kitérve a fókatermékekre, a nyersanyagok éves forgalmára, valamint a hagyományos gazdaságok támogatására. Az elismert szerveknek nem kaptak felkérést arra, hogy ezeknek a tevékenységi jelentéseknek a tartalmáról részletesen beszámoljanak.

b) Adatkezelés

A három elismert szerv elektronikus rendszert használ az igazoló dokumentumokban szereplő adatok egymás közötti cseréjére és nyilvántartására. Nunavut a prémkövető rendszert használja a prémek származásáról való tájékoztatáshoz és fókaprémekre vonatkozó tanúsítványok kiállításához.

Egyik elismert szerv sem számolt be az igazoló dokumentumok feldolgozása során a személyes adatoknak biztosított védelemmel kapcsolatos problémáról. Nunavut esetében a prémkövető rendszer részben pénzügyi rendszer, tartalma ezért bizalmas.

c) Tájékoztatás QR-kódos címkével

A Bizottság Grönland kérésére hozzájárult a QR-kódos címke fókatermékeken való elhelyezéséhez azzal a céllal, hogy a fogyasztók jobb tájékoztatást kapjanak az inuit közösségekre vonatkozó kivétel létezéséről és jogszerűségéről. Megkönnyíti a forgalomba hozatalt az uniós piacon, ha a fókaterméken szerepel ez a kód, és az egyik elismert szerv által kiállított igazoló dokumentum kíséri. Ez a QR-kód a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozásról tájékoztató weboldalra mutató hivatkozást tartalmaz.

Grönland és Nunavut használja a QR-kódot. Nunavut a fókaprémeken, valamint a kisiparosok és kézművesek által használt termékcímkéken is feltünteti. Az Északnyugati területeken még nincs használatban, mivel a már létező címkézéssel és termékmárkázással kellene összekapcsolni, ehhez pedig lajstromozott védjegyeket kellene módosítani a QR-kódok beillesztése céljából.

d) Átfogó értékelés

Az elismert szervek értékelést nyújtottak be az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel területükön belüli működéséről és eredményességéről.

Grönlandon a Halászati, Vadászati és Mezőgazdasági Minisztérium elismeri, hogy az Európai Unió elkötelezett az őslakos népek jogainak, köztük a gazdasági tevékenységeik szabad gyakorlásához való joguknak a tiszteletben tartása és előmozdítása iránt. Azonban úgy vélik, hogy a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás a gyakorlatban hátrányosan érinti az inuit és egyéb őslakos közösségeket. A Minisztérium szerint az uniós polgárokat fel kell világosítani és pontosabb tájékoztatással kell ellátni az inuit és egyéb őslakos közösség által

elejtett fókákból készült termékek kereskedelmének jogszerűségéről, hogy helyreálljon a fogyasztói bizalom a Grönlandról származó fókatermékek iránt.

A nunavuti kormány szerint az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel megfelelően működik. A tanúsítványok kiállításával kapcsolatosan viszont még rendezni kell néhány kérdést az Európai Unióval egyetértésben. Nunavut azt szeretné, hogy egy adott prémre vonatkozó tanúsítvány az ugyanazon prémből előállított összes termékre használható legyen. Emellett magát a tanúsítványt is egyszerűsíteni kívánja, hogy a gyártónak kevesebb adatot kelljen megadnia (például a forgalomba hozatal szerinti ország), sőt, akár QR-kódot tartalmazó címkékre is szűkítené a tanúsítványt. A fent említett nehézségek elhárítása esetén a kivétel eredményesen biztosíthat lehetőséget a nunavuti inuit termelőknek arra, hogy bejussanak az uniós piacra. A tanúsítási követelmények indokolatlan terhet róttak és visszatartó hatást gyakoroltak az inuit termelőkre és az uniós vásárlókra. Nunavut üdvözölné, ha az Európai Unió támogatást nyújtana az uniós gyártók, múzeumok és kiskereskedők körében a kivétel létezésével és működésével kapcsolatosan végrehajtandó felvilágosítási tevékenységekhez. Nunavut támogatni kívánja az Európai Uniót annak biztosításában, hogy az őslakosok jogai, élelmiszer-önrendelkezése és szegénységének csökkentése a hozott jogszabályokkal rendezhető, illetve elérhető legyen.

Az Északnyugati területek kormányzata számára rendkívül korlátozott volt a kivétel közvetlen előnye. Az igazolási költségek meghaladnák azoknak a fókatermékeknek az értékét, amelyeket a rendszer az uniós rendelet értelmében nyomon követne és tanúsítana, ezért ezeket a költségeket át kellene hárítani az inuvialuit, illetve inuit közösségekre. Az inuit közösségekre vonatkozó kivétel jóval kedvezőbb hatást gyakorolna, ha az Európai Unió hozzájárulna ahhoz, hogy az inuvialuit közösségek által Nunavutban és az Északnyugati területeken elejtett összes fóka megfelelőnek minősüljön, és ezáltal automatikusan tanúsítható legyen. Az Európai Unióval egyeztetve ki lehetne fejleszteni a prémek azonosítására és termékcímkék kiállítására szolgáló rendszert. Ellenkező esetben külső finanszírozást kellene bevonni olyan, az uniós rendelet előírásainak megfelelő rendszer létrehozásához és fenntartásához, amely lehetővé tenné az inuit közösségek számára, hogy eredményesen bejussanak az uniós piacra. A fókatermékek és nyersanyagok belföldi és helyi piaca továbbra is jól működik, a kiviteli piac azonban korlátozott, szinte nem is létezik. A létfenntartás céljából folytatott vadászat mértéke az évek során viszonylag egyenletes volt, 2000-től azonban markáns visszaesést mutat, ami a kereslet és a ténylegesen értékesített mennyiség csökkenésének tudható be. 2009-ben az Északnyugati területek kormányzata a fókatermékekre vonatkozó uniós tilalom hatásainak mérséklését célzó programot hozott létre, hogy a hagyományos gazdaság támogatása érdekében stabilizálja az árakat. Az elmúlt tíz évben a nyers prémek mindössze 16 %-át értékesítették Kanadán kívül, az ebből eredő jövedelemkiesés 140 000 kanadai dollárra tehető.

Az elismert szervek értékelték, hogy illetékességi területükön milyen hatást gyakorol a fókatermékek kereskedelméről szóló rendelet az inuit és egyéb őslakos közösségek társadalmi és gazdasági fejlődésére.

Grönlandon a fókavadászatnak és a fókatermékek kereskedelmének alapvető társadalmi és gazdasági, valamint kulturális jelentősége van az inuit közösségek számára. A fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás végrehajtása komoly hatást gyakorolt a fókavadászatra, különösen a távoli és elszigetelt észak- és kelet-grönlandi területeken. Grönlandon a 2014 és 2017 közötti időszakban elejtett fókák száma a 2005 és 2008 közötti, tehát a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás előtti időszakhoz viszonyítva 35 %-kal csökkent. A Great Greenland A/S cserzőüzemnek értékesített fókabőrök száma 66 %-kal csökkent 2015 és 2018

között, míg a nemzetközi piacon 54 %-kal (a legjelentősebb, 92 %-os visszaesés 2010-ben volt), a nemzeti piacon pedig 38 %-kal kevesebb fókabőr kelt el ugyanebben az időszakban. A magáncélra megtartott fókabőrök száma azonban a 2005 és 2008 közötti, valamint a 2014 és 2017 közötti időszakban is azonos szinten mozgott. A Halászati, Vadászati és Mezőgazdasági Minisztérium megkérdőjelezi a fókatermékekre vonatkozó szabályozás értelmét, és megjegyzi, hogy e szabályozás nélkül is megvalósítható lett volna a fenntartható fókavadászat az állatjólét maradéktalan figyelembevétele mellett. A Minisztérium aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy nem készült előzetes értékelés többek között a mai uniós polgároknak a rendelet alapvető indokaként szolgáló, feltételezett aggályairól, illetve az esetleges aggályok kezelésének a kereskedelmet kevésbé korlátozó alternatíváiról. A Minisztérium azt is aggályosnak találta, hogy a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás még az inuit közösségekre vonatkozó kivétellel együtt sem sincs összhangban a kék gazdaság gondolatával, amelyet az Európai Unió minden szempontból támogat az élő erőforrások fenntartható hasznosítását illetően, kivéve a fókafajok esetében.

Nunavutban és az Északnyugati területeken az egész éven át folytatott fókavadászat, valamint a fókatermékek fogyasztása, tervezése és értékesítése régóta részét képezi az inuit társadalom kulturális önkifejezésének és gazdasági megélhetésének. Az inuit közösségeknek az élelmiszerbiztonságukhoz és jövedelemforrásként is szükségük van a fókákra, mivel ezen a területen a legmagasabb a bolti élelmiszerek ára, és korlátozottak a munkalehetőségek. A fókavadászat révén az inuit közösségek fenntarthatják kapcsolatukat a földdel, és átadhatják hagyományos tudásukat és készségeiket a fiatalabb nemzedékeknek. A nunavuti kormány és az Északnyugati területek kormányzata kisiparosokkal és kézműves szövetségekkel együttműködve támogatja területe fenntartható, hagyományos és jelenkori gazdaságát a nők és férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlensége érdekében. Az inuit nők fókatermékeiket nagyrészt helyben, saját közösségükben forgalmazzák, és nem exportálják az Európai Unióba, holott teljes mértékben eleget tesznek a rendelet előírásainak. Ennek fő okai közé tartozik a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás megsértésétől való félelem, a magából a tilalomból eredő kereskedelmi akadályok (a vásárlói érdeklődés elvesztése, a lehetséges vevőkkel fennálló kapcsolatok hiánya), a tapasztalatlanság a nemzetközi kereskedelemben, valamint a prémek, illetve a tanúsított prémekből készült termékek tanúsításával kapcsolatos félreértések. Nunavut esetében a rendelet eddig nem gyakorolt kedvező hatást az inuit közösségek társadalmi és gazdasági fejlődésére. A fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás ugyan ajtót nyitott számukra, de úgy tekintenek rá, hogy szigorúan szabályozza tevékenységüket. A nunavuti kormány arra kéri az Európai Uniót, hogy tartson találkozót az elismert szervekkel és más érdekcsoportokkal annak megvitatása céljából, hogyan lehetne hatékonyabban alkalmazhatóvá tenni a rendelet követelményeit, hogy változó világunkban maximálisan kiaknázhatóak legyenek az inuit közösségekre vonatkozó kivétel nyújtotta előnyök.

Az Északnyugati területeken még folyamatban van a megfelelő közigazgatási környezet kialakítása a kivétel feltételeinek teljesítése érdekében. A kritikus első lépést, vagyis a helyi kapacitások, valamint a lehetséges piacok, illetve termékkereslet feltárását határozatlan időre elhalasztották. Az előzetes megvalósíthatósági vizsgálat várhatóan stratégiai beruházási döntések alapjául szolgál majd az ágazatban, és előmozdítja az ágazat időszerű és fenntartható fejlődését, azonban még el kell végezni. A 2019 márciusában tartott támogató rendezvény révén sikerült feltárni néhány új piaci lehetőséget a helyi lakosok és a látogatók körében. Az Északnyugati területek kormányzata nyugtázta azt a tényt, miszerint az Európai Unió elismerte, hogy az inuit közösségek kulturális jelentőséggel bíró, különálló társadalmat alkotnak, és azonos mértékben kell óvni az északi-sarkvidéki környezetet és az inuit

közösségek létezését. A fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás azonban megsemmisítette a fókatermékek uniós piacát, és széles körben gyakorolt negatív hatást a helyi inuit, illetve inuvialuit közösségek gazdaságára. Az Északnyugati területek kormányzata sürgeti, hogy az Európai Unió nyilvános fórumon foglalkozzon a fókatermékek tilalmával, és közleményben ismerje el az inuit közösségekre vonatkozó kivétel létezését, felsorolva a mindenkor elismert joghatóságokat. A fórum keretében támogatni kell az inuit közösségek jogát a nyers vagy feldolgozott fókatermékek Unión belüli értékesítésére, valamint azt, hogy az uniós polgárok jogszerűen birtokolhassanak nagykereskedelmi, illetve kiskereskedelmi forgalomban lévő, tanúsított árukat.

Az elismert szervek arra is felkérést kaptak, hogy értékeljék a rendelet fókákra gyakorolt hatását a területükön. A grönlandi Halászati, Vadászati és Mezőgazdasági Minisztérium hangsúlyozni kívánta, hogy a fókatermékek kereskedelme jogszerű és fenntartható tevékenység, amelyet nem szabad akadályozni vagy megbélyegezni, az állatjólét pedig az inuit és egyéb őslakos közösségek számára is lényeges szempont. Nunavut és az Északnyugati területek esetében nem számoltak be arról, hogy rendelet bármilyen hatást gyakorolt volna a fókapopulációkra, és a kivétel következtében sem élénkült a vadászat. A vadászatot az eddigiekben is a vadászati előírások és az inuit értékek szerint folytatták, és ez a jövőben sem lesz másképpen. Az Északnyugati területeken az inuvialuit, illetve inuit vadászok létfenntartás céljából régóta vadásznak fókákra hagyományos, kíméletes módszerekkel. A fókákat továbbra is fenntartható módon vadásszák, mivel a fehérje és az emlősökből nyerhető Omega-3 olaj egészséges és megfizethető forrását jelentik. Prémjüket belföldi felhasználásra szánják, vagy értékes jövedelemforrásként kezelik.

5. Következtetések

Ez a jelentés a fentiekben leírtak szerint négy ország (Franciaország, Görögország, Luxemburg és Málta) kivételével az összes uniós tagállam által közölt tájékoztatáson, valamint az adatszolgáltató országokban működő három elismert szerv jelentésein alapul.

a) Az uniós tagállamok általi végrehajtás

A Grönland és Nunavut elismert szerve által megadott statisztikák szerint több uniós tagállam importált be fókatermékeket az inuit és egyéb őslakos közösségekre vonatkozó kivétel alapján, azonban csak Dánia számolt be erről.

A legtöbb tagállam területén nem él fókapopuláció. Az északi tagállamokban (Dánia, Finnország és Svédország), valamint Észtországban a gyarapodó fókapopulációk egyre nagyobb problémát okoznak a halászok számára. Meglátásuk szerint a fókák súlyos károkat okoznak a helyi halászatoknak, felfalják a kifogott halakat, tönkreteszik a halászeszközöket, és parazitákkal fertőzik meg a halállományokat.

Az említett négy tagállam tengeri erőforrás-gazdálkodás céljából engedélyezi a fókavadászatot, feltéve, ha a vadászati kvótákra, a vadászidényre és a vadászterületekre, a vadászok képzésére, az állatjóléti szempontokra, az alkalmazott leölési módszerre, valamint a fegyver- és lőszerfajtára vonatkozó szigorú előírások teljesülnek. Helytelenítik, hogy a tengeri erőforrás-gazdálkodásra vonatkozó kivétel kikerült a fókatermékek kereskedelméről szóló uniós rendeletből, mivel így jogellenessé vált, hogy a vadászok forgalomba hozzák a vadászatból származó fókatermékeket az uniós piacon. Véleményük szerint visszaszorulóban van a vadászat amiatt, hogy a vadászok kizárólag a saját szükségleteik kielégítésére használhatják fel a fókatermékeket, az ebből fakadó költségek pedig jóval magasabbak, mint

az elérhető előnyök. Emellett arra a tényre hivatkoztak, miszerint ellentétes a fenntartható erőforrás-felhasználás elvével, hogy nem használható fel az elejtett fókák összes része, a tetemek pedig hulladéklerakókban végzik. Svédország szerint erőforrásként kell tekinteni a fókákra, a vadászturizmus és a fókatermék-értékesítés gazdasági értékét pedig a fókák által a halászoknak okozott károk megtérítésének költségeihez viszonyítva kell elemezni, amiről a nemzeti jogszabályok rendelkeznek. A négy tagállam kifejtette, hogy a fókatermékek kereskedelme sosem volt jelentős gazdasági forgalmat bonyolító, nagy méretű ágazat, a part menti területeken azonban a kereskedelem jövedelemforrássá válhat, és lehetőséget kínál a kulturális értékek ápolására. Azzal érveltek, hogy a helyi közösségek számára engedélyezni kell legalább a fókából készül kézműves termékek kis léptékű értékesítését a vadászat költségeinek ellentételezése, valamint e közösségek kreativitásának és hagyományainak bemutatása érdekében.

Ebben a négy tagállamban fokozott figyelemmel kísérik a fókapopulációkat, és a beszámolási időszakban a szabályozás alapján elejtett kis számú fóka szinte elenyésző hatással volt a kúpos, a gyűrűs- és a borjúfókák növekvő populációjának méretére és védettségi helyzetére. E négy tagállam szerint a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás céljából végzett fókavadászat az állatjólét maradéktalan figyelembevétele és az elejtett állatok összes részének pazarlás nélküli felhasználása mellett nem vethet fel erkölcsi aggályokat. Egy közelmúltban végzett felmérés többek között azt mutatta ki, hogy a finn polgárok 50 %-a pozitívan viszonyul a fókatermékek kis léptékű kereskedelméhez.

b) Az elismert szervek általi végrehajtása

Az elismert szervek nyugtázták, hogy az Európai Unió elkötelezett az őslakos népek jogainak – köztük tevékenységeik szabad gyakorlásához való jognak – a tiszteletben tartása és előmozdítása iránt, és támogatni kívánják az Európai Uniót annak biztosításában, hogy jogaik mellett az őslakosok élelmiszer-önrendelkezése és szegénységének csökkentése is rendezhető, illetve elérhető legyen a hozott jogszabályokkal.

A fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás azonban hátrányosan érinti az inuit és egyéb őslakos közösségeket, a tanúsítási követelmények pedig indokolatlan terhet róttak és visszatartó hatást gyakoroltak az inuit termelőkre és az uniós vásárlókra. Grönland hangsúlyozta, hogy a fókatermékek kereskedelme jogszerű és fenntartható tevékenység, amelyet nem szabad akadályozni vagy megbélyegezni, az állatjólét pedig az inuit és egyéb őslakos közösségek számára is lényeges szempont. Az Északnyugati területeken még folyamatban van a megfelelő közigazgatási környezet kialakítása a kivétel feltételeinek teljesítése érdekében, de a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás számukra megsemmisítette a fókatermékek uniós piacát, és jóval kedvezőbb hatást gyakorolna, ha az Európai Unió hozzájárulna ahhoz, hogy az inuit, illetve inuvialuit közösségek által elejtett összes fóka megfelelőnek minősüljön, és ezáltal automatikusan tanúsítható legyen. Grönland szerint a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás nélkül lehetőség lett volna a kereskedelmet kevésbé korlátozó módon kezelni az uniós polgárok feltételezett aggályait, és megvalósítható lett volna a fenntartható fókavadászat az állatjólét maradéktalan figyelembevétele mellett. Grönlandon az elejtett fókák, valamint a belföldi vagy külföldi piacokon értékesített fókabőrök száma 2014 és 2017 között számottevően csökkent a fókatermékekre vonatkozó uniós szabályozás előtti időszakhoz képest.

Nunavutban és Északnyugati területeken a rendelet semmilyen hatást nem gyakorolt fókapopulációkra, és a kivétel következtében sem élénkült a vadászat, amelyet változatlanul a vadászati előírások és az inuit értékek szerint folytatnak. Az Északnyugati területeken az inuvialuit, illetve inuit vadászok létfenntartás céljából továbbra is hagyományos, kíméletes módszerekkel, fenntartható módon vadásznak fókákra, amelyek egészséges és megfizethető élelmiszerforrást és értékes jövedelemforrást jelentenek.

Grönland sürgeti, hogy az Európai Unió világosítsa fel és pontosabb tájékoztatással lássa el az uniós polgárokat az inuit és egyéb őslakos közösség által elejtett fókákból készült termékek kereskedelmének jogszerűségéről, ezzel helyreállítva a fogyasztói bizalmat. Nunavut arra kéri az Európai Uniót, hogy tartson találkozót az elismert szervekkel és más érdekcsoportokkal annak megvitatása céljából, hogyan lehetne hatékonyabban alkalmazhatóvá tenni a rendelet követelményeit, hogy változó világunkban maximálisan kiaknázhatóak legyenek az inuit közösségekre vonatkozó kivétel nyújtotta előnyök. Az Északnyugati területek kormányzata sürgeti, hogy az Európai Unió nyilvános fórumon foglalkozzon a fókatermékek tilalmával, és közleményben ismerje el az inuit közösségekre vonatkozó kivétel létezését, valamint az inuit közösségeknek a fókatermékek Európai Unióban való értékesítéséhez, illetve az uniós polgároknak a tanúsított fókatermékek jogszerű birtoklásához fűződő jogát.

6. A következő lépések

A fókapopuláció gyarapodásával érintett négy uniós tagállam, illetve a három elismert szerv által felvetett kérdések és aggályok további vizsgálata céljából az Európai Bizottság 2020-ban összehívja a tagállami illetékes CITES irányító hatóságok szakértői csoportjának különleges ülését, amelynek kiemelt témája a fókatermékek kereskedelme lesz, az elismert szerveket

pedig felkéri, hogy az őket érintő napirendi pontok megvitatása céljából vegyenek részt ezen az ülésen.